

VERGİCİNİN DÜNYASI

CİHAT ÇETİNKAYA

Kayıtdışı ekonomi ve maliyecilik

Son yıllarda Türk ekonomisi ve kamu maliyesinin karşı karşıya bulunduğu kronik sorun, bütçe denkliliğinin sağlanması ve kamu finansman açıklarının minimum seviyeye indirilmesidir. Bu bağlamda bütçelerin gider ve harcama kalemlerinde kısıtlamalara gidemeyen kamu yönetimleri gelir kalemlerinin artırılmasına yönelik kararlar almak ve tedbirler uygulamak durumuyla karşı karşıyadırlar.

Bu noktada kamu maliyesinin en önemli boyutu olan vergicilik ön plana çıkmakta, vergilemede yeni kaynaklar yaratılması ile mevcut kaynakların en rasyonel şekilde vergilendirilmesi gündeme gelmektedir.

Vergicilik tekniği açısından yüksek oranlı vergilerle daha fazla vergi tahsilatı sağlanacağına ilişkin görüşler, (LAFER isimli Amerikalı maliyecinin ortaya attığı ve ispatladığı teoriyi nedeniyle) yerini düşük oranlı ve yaygın vergileme ile daha fazla vergi tahsilatı elde edilebileceği görüşüne terketmiştir. Türkiye'de uygulanmakta olan ekonomik ve mali sistemin bu görüş doğrultusunda revize edilmesinin bir sonucu olarak özellikle 1980'li yıllardan başlayarak günümüze kadar vergi oranlarının düşürülmesi, vergi kanunlarındaki muafiyet ve istisnaların teşvik edilen sektörler de dahil olmak üzere azaltılması, götürü vergi uygulamalarının günden güne sınırlandırılması süregelmiştir. Ancak günden güne büyüyen bütçe açıkları alınan kararların ve uygulamaların yetersizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Vergilemede yeni kaynaklar yaratılmasının güç ve siyasi olarak tepkilere açık olduğu dikkate alındığında mevcut kaynakların en rasyonel şekilde vergilendirilmesinin daha doğru olacağı gerçeği ile karşı karşıya kalmaktayız. İşte bu noktada hemen hemen bütün gelişmekte olan ülkelerin ortak sorunu olan kayıtdışı ekonominin zaptırapı altına alınması gereği ile karşılaşmaktadırlar.

Kayıtdışı ekonominin vergilendirilmesi konusunda birçok araştırmacı ve yazar değişik görüş ve yaklaşımlar ile sürekli teoriler üretmektedirler. Ka-naatimce görüş ve önerilerden ziyade devletin ve siyasi otoritelerin bu meseleye bakışlarındaki yaklaşım ve kararlılık çözümü yakından ilgilidir. Kayıtdışı ekonomi dendiği zaman yalnızca naylon fatura kullanımının değil,

belgesiz ve faturasız her türlü alışverişin de vergilenip vergilendirilmeyeceği ve hatta cezalandırılıp cezalandırılmaması konusunda kararlığa ihtiyacı bulunmaktadır. Bugün Maliye Bakanlığındaki profesyonel kadrosu, gelenekleri ve birikimleriyle böyle bir mesele için çözümünde söz sahibi olabilecek güce ve yetenektedir. Siyasi iktidardan beklenen vergilemede adalet ve eşitliğin gereği olarak kayıtdışı ekonominin ve kara paranın üzerine giderek vergilendirilmesini sağlamak, bu yolla rantiyelerden devlete kaynak aktarılmasını temin etmektir.

Daha önceki yazılarımda da belirttiğim bir hususa dikkat çekiyorum. Vergi kaçırmanın ve vergi kaçakçılığının kamu vicdanını rahatsızlatıcı tarzda cezalandırılmadığı bu ülkede kayıtdışı ekonominin kontrol altına alınması ve sistemin içine çekilmesi mümkün değildir. Bunun için yapılması gereken en önemli değişiklik "Vergi Suçu" kavramının Türk Ceza Hukuku literatürüne alınması ve vergi cezalarının yine ceza hukukuna göre verilmesidir. Kayıtdışı ekonominin geçmişteki en çarpıcı örneği, Amerika'daki "Gangster teşkilatı"dır. Bunlardan en ünlüsü ise Alcapone olup, yıllarca adam öldürüp cinayetler işleyen bu gangster sadece vergi kaçırmaktan dolayı tutuklanarak cezaevine konmuş, cezaevlerinin sağlık koşullarının yetersizliği nedeniyle soğuk algınlığı neticesi ölmüştür. Buradan belki de alınması gereken en önemli ders, ABD gibi hoşgörünün çok yüksek olduğu ülkelerde dahi vergi kaçırmanın topluma karşı işlenmiş ve muhakkak cezalandırılması gereken bir suç olarak telakki edilmesidir. Ne zaman ki, vergi kaçırmanın toplumun tümüne ve geleceğine yönelik bir suç olduğu kabul edilip bununla mücadele etmek için toplumsal uzlaşının bir sonucu olarak vergi kaçakçıları ceza kanunlarına göre cezalandırılmaya yönelirse, güzel ülkemizde bu hizmeti gerçekleştirenlerin adları tarihe geçecektir. Siyasi iktidarlardan aslında beklenen de bundan fazlası değildir. Bu nedenle kayıtdışı ekonomi ile mücadelede birinci şart, siyasi kararlılık ve istektir. Bunu gerçekleştirecek olan duygu, düşünce ve kararlılığın Türkiye'de uzun süre siyasi istikrarın da temsilcisi olacağını umuyorum.